כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום שני ■ פרשת האזינו ■ גיליון ראש השנה ■ כ"ז אלול ה'תשע"ד ■ 22.09.2014 ■ גליון מס' 293

תפוצה לכל קהילות ישראל

מה אסור לעשות בראש השנה? - לישון!!!

■ הרחוקים משמירת המצוות עסוקים בימים אלו בקריאת... 'תחזיות אסטרולוגיות לשנת התשע"ה', המבוססת על המזלות והכוכבים, והרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א כותב לנו על השינה בראש השנה, שמרדימה את מזל האדם בכל השנה ■

"ראשית בתחום הפוליטי: שנת תשע"ד כוללת מהפכים ושינויים, שגם לו רצינו לא היינו יכולים לתכנן אותם. בתחום הכלכלי ישנה התפתחות מפתיעה שתחול בחודשים כסלו - טבת ותביא לשיפור כלכלי ניכר. בתחום ההמצאות והטכנולוגיה, זו תהיה שנה שנזכור לטובה. עשרת החודשים הראשונים של השנה יהיו מלאים בחידושים טכנולוגיים לרוב. בתחום הרפואה: תהיה פריצת דרך אדירה שתביא כבוד רב לממציאים בעולם, שחלקם גם ישראליים. השנה תהיה ברוכה ברמת הגשמים, והסתיו יהיה עשיר מאוד בגשמי ברכה, החורף יחל מוקדם ויסתיים מאוחר. מאזן המים שלנו יהיה משביע רצון לכל הדעות"...

המשפטים ה'חכמים' שקראתם זה עתה, הם התחזית האסטרולוגית לשנת תשע"ד של אחד מגדולי האסטרולוגים בישראל. בכל שנה מפרסמים האסטרולוגים תחזית גדושה בהשערות והבלים, שרובם לא מתממשים. המיעוט שמתממש הוא בגבול אחוז הסבירות והניחוש הפשוט. ובכל זאת, בכל שנה ושנה ממשיכים ההמונים לקרוא את התחזיות האסטרולוגיות הללו ברצינות תהומית, לדבוק בהן ולהאמין...

ב'בין הזמנים' האחרון הזמין אותי הרה"ג רבי אליעזר פישר שליט"א למשרדו שב'מרכז ספיר' הירושלמי והציע לי להשתלב בכתיבת אנציקלופדיה תורנית בעניני מזלות ואיצטגנינות ועריכתה.

הרה"ג רבי אליעזר פישר שליט"א, מוכר לי היטב. זכיתי לערוך בעבורו את חמשת כרכי ספר ה'עקידה', ומאז השתנו חיי. העושר הרוחני העמוק של בעל ה'עקידה' שבה את ליבי ומוחי, ומאז בכל פעם שרבי לייזר פישר מגיש הצעת עריכה, אני סמוך ובטוח שמדובר בחוויה נדירה. והנה, הרב פישר מסר לידי קלסרים על גבי קלסרים, כתבים וקונטרסים, עליהם עמל ויגע, אסף וחקר, בעומק עיונו וטיב הבנתו בספרי מחשב עמוקים, נגלה ונסתר, במשך עשרות שנים, והנה, מזלות ואסטרולוגיה במשנת רבותינו גדולי הדורות...

השבוע גיליתי שישנו קשר בין ראש השנה לנושא האנציקלופדיה העתידית של הרב פישר. והנה הדברים לפניכם.

הרמ"א (או"ח תקפג, ב) כותב: נוהגים שלא לישן ביום ראש השנה (ירושלמי), ומנהג נכון הוא. וביאר הט"ז: שלא לישן - דאיתא בירושלמי מאן דדמיך בריש שתא דמיך מזליה. פירושם המילולי של דברי הירושלמי הם שמי שישן בראש השנה, ישן מזלו.

כתב הערוך השולחן: יש שאין ישנים ביום א' של ראש השנה על פי הירושלמי מאן דדמיך בריש שתא דמיך מזליה, ולא ידענו איפה נמצא זה הירושלמי. והאריז"ל לא חשש לזה ואמר דאחר תקיעות ואחר חצות כבר נמתקו הדינים. ואכן, כמה אחרונים כתבו שלא נמצא כן בירושלמי שלפנינו, אולם כבר ידוע שרבים ממימרות הירושלמי המובאים בקדמונים לא נמצאו בירושלמי שלפנינו, כיון שנחסרו מאיתנו חלק מגליונות הירושלמי. והמהר"ץ חיות (כתבי מהר"ץ חיות כרך ב דף תתצא) כתב: "הקדמונים היו רגילים לכנות את המדרשים ופסיקתות אשר נתחברו בארץ ישראל בכינוי ירושלמי, ולא דקדקו בלשונם, ומי יודע באיזה מדרש מן המדרשים אשר נאבד מאתנו נזכר ענין זה".

עלינו לשאול: מובא בחז"ל ובראשונים שהמזלות קובעים את מאורעות האדם, והא דאיתא בגמ' דאין מזל לישראל, פירשו הראשונים שבכוחם של ישראל **לעקוף** את מזלם הרע ע"י תפילה, צדקה או שאר מצוות. (והאבן עזרא (שמות, הפירוש הארוך, פל"ג) מבאר הענין כך: והנה לא יוכלו המשרתים

■ עוד בעיתון ■

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

תופס הקב"ה את שני צדדי הזכות!
מפסוק זה למד רב נחמן בר יצחק בגמרא (ר"ה ח.), כי מה שאמרו במשנה שאחד בתשרי...
המשך בעמ' 3

יראה אהבה ושמחה בחודש תשרי
"תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו" (תהילים פא, ד): מפסוק זה למד רב נחמן בר יצחק בגמרא...
המשך בעמ' 4

שויית קיץ
האם מותר להתאפר בשבת ויום טוב, אשמח להבין פעם אחת ולתמיד מי נגד מי ומדוע!...
המשך בעמ' 5

סיפורים לראש השנה
התעוררות בזמן התקיעות
ר' צבי הירש מייזלים אב"ד בעיר וייצן, הגיע לשיקגו...
אם הרופא אינו נחפז לבוא...
מסופר על הרופא היהודי ד"ר אהרון גארדיה...
כוחו של ניגון התהילים
הרה"ק בעל "מנחת אלעזר" ממונקאטש זצוק"ל...
המשך בעמ' 6

שביבים
■ הרב שלמה אישון שליט"א משיב לשאלות שעלו בבית המדרש
■ שנהיה מלאים מצוות כרימון
■ למהר תקיעת השופר
■ האזינו: מחצתי ואני ארפא
המשך בעמ' 7

לשנות דרכם, ושיעבור אחד מהם החק שנתן לו השם. גם כל צבא השמים והשפלים יקבלו מהם כפי מתכונתם, על כן לא ייטיבו ולא ירעו. והנה המשתחוה למלאכת השמים לא יועילו לו, כי אם מה שנגזר עליו כפי מערכת כוכבי מולדתו כן יקרנו, חוץ אם ישמרהו כח העליון יותר מכח הכוכבים, שיהיה דבק בו, אז ינצל מהגזרות. ואתן לך משל חשוב, שהיתה מערכת הכוכבים שיגדל נהר על עיר אחת וישטוף אנשים או ימותו. ובא נביא והזהירם, שישובו אל השם בטרם בא יום רעתם. ושבו אליו בכל לבם. ובעבור שדבקו בו, נתן בלבם, שיצאו אנשי העיר לחוץ להתפלל אל השם. והנה עשו כן. וביום ההוא גדל הנהר פתאום כמנהגו, כאשר ראינו בעינינו פעמים רבות ושטף כל העיר. והנה לא סרה גזירת השם והוא הצילם, וחשוב, כי המשרתים ירוצו כסוסים עוברים במסלה, ולא ירוצו להרע או להיטיב, רק ככה דרכם. וחשוב כי במסילה איש עור לא ידע מנהג הסוסים מתי הולכין אל ימין או לשמאל, והוא נשען על פקח שידע סורם. והנה הוא ישמרנו, כי ברוצם בצד זה יוליך העור לצד האחר, ומרוצת הסוס לא תשתנה והעור ימלט).

אך יש להבין, היכן מצינו שהמזל נקבע ע״י מעשה האדם, הא בפשטות המזל פועל ע״י עצמו, ע״י זמן ושעת ומקום הלידה, שעל ידי כך שהאדם נולד בזמן מזל מסוים, מורה מזלו על הלך רוחו, טבעו והמאורעות שיקרוהו במהלך חייו. ואילו כאן נראה שהתנהגות האדם גורמת לשנות את עצם מזלו, ע״י שישן בראש השנה, וצ״ע היכן מצינו דבר זה, שהמזל נקבע ע״י מעשה האדם, ולא להיפך, שהמזל נקבע לעצמו מעצם לידת האדם בשעה ומקום מסוים, וכל מה דמצינו הוא שאע״פ שהמזל נקבע מעצמו, יכול האדם להפך מזלו ולזכות לסייעתא דשמיא **למרות** המזל.

עוד נשאל שאלה מעניינת: במקרה שאדם שהאיצטגנינים והכלדיים אמרו לאדם שמזלו שבראש השנה מורה שהשנה הקרובה תהיה לו שנה רעה וגרועה, האם יכול לשנות את מזלו הרע ע״י שיילך לישון, ובכך ירדים את מזלו הרע, ואדרבה, יתקיים בו ״מאן דדמיך בריש שתא דמיך מזליה״ ומזלו הרע יירדם...- האמנם?!

השינה בראש השנה מורה על עצלות ופוגעת ברחמי המשפט

הב״ח (סימן תקצז אות א) מבאר את הענין באופן שמשמעות דבריו היא, שאין עניינו שינוי המזל, אלא כשאדם ישן בראש השנה, אינו זוכה לסייעתא דשמיא ולסליחה, כיון שמורה עצלות וחוסר יחס למשפט. ואלו דברי הב״ח: כתב בדרשות אבן שועיב בשם הרמב״ם ז״ל כי בתקיעת שופר יש רמז לדין כמו עורו ישנים מתרדמתכם. רצונו לומר, כי השעה צריכה הערה כמו שנאמר (עמוס ג ו) אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו מכאן כתוב בירושלמי שאסור לאדם לישן בראש השנה כדאמר התם איך בר נש דדמיך בריש שתא ועוסקים בדיניה. ועוד יש לומר כי הוא מורה עצלות כדכתיב (יונה א ו) מה לך נרדם וגו׳, עכ״ל. ומהר״ם היה רגיל לישן כמו בשאר יום טוב, תשב״ץ מצאתי כ״כ בהגהות דמהר״ש לוריא, עכ״ל הב״ח. אולם באחרונים משמע שהוא ענין בעצם השפעת האדם על מזלו בריש שתא, שהוא יום תחילת השנה. [ראו, למשל, בדברי האדמו״ר מצאנז זצ״ל בשו״ת דברי יציב (חו״מ פ״ח): ״דברי חכמים אמיתין ומאירין לפי מה דאיתא בירושלמי האי מאן דדמיך בריש שתא דמיך מזליה,משום שעיקר הכל הוא ההתחלה, ולהכי התחיל השולחן ערוך בהשכמת הבוקר, כי יתיצב על דרך לא טוב רע לא ימאס (תהלים לו, ה)״].

השל״ה הקדוש כתב כדברי הב״ח, כך: ״דברים אלה נמשכים למה שאמרו בירושלמי, וזה לשונם: הך בר נש דדמיך בריש שתא, ועוסקים בדיניה לעיל, מורה עצלה, דכתיב (יונה א, ו) מה לך נרדם. ונראה דלאו דוקא ישן ממש, אלא אפילו ער ויושב בטל, ואינו מבקש על נפשו בתפלה ובתחנונים, ישן מיקרי, ואדם מועד לעולם בין ער בין ישן , אם אינו עוסק בתורה ובמעשים טובים״.

וכן המטה יהודה (תקפג, ז) כתב: וגם נוהגים שלא לישן ביום ראש השנה, הטעם יש אומרים שמראה עצמו כאילו אינו חושש לדין שדנין אותו למעלה וצריך שיהיה ניעור שיראה בעצמו שהוא ירא וחרד מאימת הדין, ולמרות שמתכבסים ומסתפרים בערב ראש השנה להראות שאנו בטוחים, אפשר שביום הדין הדבר שונה״.

התורה תמימה (קהלת פ״ח הערה נז) חולק על דברי הרמ״א ויתר האחרונים שהביאוהו, וביאר את דברי הירושלמי באופן אחר, והוא שאדם שמת בראש השנה, סימן שהורע מזלו עד כדי כך שמת מיד, עוד ביום המשפט עצמו.

הגאון הבן איש חי זצ״ל כותב בשו״ת רב פעלים (ח״ב יו״ד כט) מסביר שלא ישנים בראש השנה כסימן טוב לדברים טובים, כפי שאוכלים מאכלים המזכירים דברים טובים בליל ראש השנה וכפי שעושים סימנים טובים בהרבה דברים.

וכן כתב המטה יהודה בטעמו השני, כך: ויש נותנים טעם אחר לנוהגים שלא לישן, משום ששינה היא אחד משישים במיתה, שסימנא מילתא, וכמו שנזהרים לאכול דברים טובים שיש בהן סימן לטובה, כך יש ליזהר מלעשות דברים שסימנם לרעה, וכן משמע מהרמ״א שכתב מנהג זה בזה הסימן שהוא מדבר בענין הסימן, וכן נראה מהירושלמי שאמר ׳האי מאן דדמיך בריש שתא דמיך מזליה׳.

כוונת הירושלמי ב׳מזל׳, למלאך השומר על האדם

יתכן שכוונת הירושלמי ל׳מזליה׳, למלאך השומר על האדם בשמי שמים, ולא למזל יום לידתו, עי׳ שבת (מג, ב): אדם דאית לי מזלא מסייע לי׳ מזלא מסייע ליה, בהמה דלית לה מזלא לא מסייע לה. ופירש רש״י: מזלי׳ - מלאך שלו ומליץ עליו. וכך מובא בדברי ספר חסידים פעמות רבות, שה׳מזל׳ הכוונה למלאך המתפלל והדואג בשמים לכל אדם ואדם.

ואכן המטה אפרים (סי׳ תקצח סק״א) כתב: ״אחר שגמר ברכת המזון, אע״פ שלפעמים עוד היום גדול ויש שהות לישן מעט עד תפלת המנחה, אין לעשות כן, ויחוש למה שאמרו הישן בראש השנה גם מזלו ישן, ואף שדבריהם נאמרו ברמיזה, שמי שישן ואין מוסיף אומץ בתפילה, גם מזלו, **שהוא המלאך המליץ עליו בשמים**, הוא אינו מלמד זכות״.

וכן מצינו לשון המשנה ברורה (שם), שכתב: ״האר״י ז״ל אמר, שאחר חצות מותר לישן שכבר נתעורר **המלאך** ע״י תפלות ותקיעות״.

ובשער המלך (כרך א דף קפו) כתב: ״והענין שלעולם צריך להיות התעוררות מתתא לעילא, דכתיב ׳שובו אלי ואשובה אליכם׳, וצריך האדם לעורר את **מלאכו** הטוב והוא יעורר למעלה למעלה, מה שאין כן אם הוא דמיך וישן ואינו מתעורר מתתא, אין התעוררות לעילא, וזה דקאמר דמיך מזליה״, עכ״ל. ומדברי השער המלך מתבאר שעל האדם לעורר עצמו בעולם הזה, כדי לזכות להתעוררות בענייני למעלה, וכשהאדם ישן בראש השנה, אינו זוכה להתעוררות מלעילא. ולכאורה אינו ענין לסוג המזל הקובע על טבעי האדם, אורחותיו ומאורעותיו.

הגר"ח פאלאג'י בספרו מועד לכל חי (סימן יב) כתב: הרב המאיר עיני הגולה החיד"א בספר המורה באצבע, וזה לשונו: יתגבר כארי שלא לישן ביום ראש השנה ויעסוק בתורה כי לא כל העתות שוות לישון ולהתענג, כי עתה יום הדין וכל העולם עוברים כבני מרון לפניו יתברך. ואף שכתבו שאחר חצות מותר לישון, לא נאמר לנו המלאים חטאות וזוהמות הסטרא אחרא פרחה בכל. לכן טוב מאד להתגבר ולעסוק בתורה, וכולי האי ואולי לשפלות מצבינו בדור יתום כזה, עד כאן לשונו. ואחד הקורא ואחד השומע דברי יוסף הללו שיצאו מפיו כקדוש כמלאך. יראה ורעד יבוא בו ותכסהו פלצות לומר אנן מה נענה אבתריה, וכל אחד יתן בלבו להכיר מיעוט ערכו כי לב יודע מרת נפשו, וישוב אל ה' וירחמהו ואל אלקינו כי ירבה לסלוח".

דברי האריז"ל

המהרח"ו בשער הכוונות (דרושי ראש השנה, הקדמה) כתב כך בשם האר"י הקדוש: "ענין השינה ביום ראש השנה, שמעתי ממורי ז"ל שאין לישן ביום ראש השנה לפי שז"א הוא ישן למעלה, עד שמתעורר ע"י תקיעת שופר, כי תקיעת שופר הוא לומר עורו ישנים מתרדמתכם... ועד יום ב' של ר"ה הוא ישן וכוונתינו הוא לעוררו ולכן אין ראוי לישן. האמנם שמעתי גם כן ממורי ז"ל שאין זה אלא עד חצי היום ומאז ואילך יכולים לישן כי כבר נתעורר ז"א על ידי התקיעות דמיושב ומוסף ואני זוכר שראיתי למורי ז"ל שאחר חצי היום שכב על מטתו וישן".

הכף החיים (סי' תקפג סקל"ו) ביאר שבחינת הסתלקות המוחין נקרא שינה בלשון המקובלים, ובדברי האריז"ל האריכו חכמי הסוד.

טעם המטה יהודה

המטה יהודה (שם) כתב טעם נוסף, ואלו דבריו: "דכיון דקיימא לן דבימות החול אסור לישן ביום יותר משינת הסוס שהוא שיתין נשמי, אע"פ שאין אנו נזהרין בשאר ימות השנה, ראוי להיזהר בימי התשובה, וכגון הא סימן תר"ג דיש ליזהר מפת של עכו"ם אע"פ שאינו אלא חומרא בעלמא, וכל שכן בשינה שהיא אסורה מעיקר הדין. ולפי זה בכל עשרת ימי תשובה יש ליזהר, והרמ"א שנקט ראש השנה, הוא לחידוש, שאין לישן אף שהוא יום טוב". בהמשך דן שם האם צריך להתעורר מהשינה כבר מעלות השחר או שניתן לישון עד שקם משנתו. והבן איש חי (שנה ראשונה פרשת ניצבים אות יא) כתב: "אין ישנים ביום ראש השנה, וצריך להזהר שיתעורר משינתו בלילה קודם עלות השחר, ואם יש לו כאב הראש, או שאר מיחוש שמוכרח לישן ביום, יתאפק וישן אחר חצות היום". ועי' ספר שלמי מועד שהגרש"ז אוירבך זצ"ל היקל בזה. וראה פסקי תשובות סי' תקפג דעות בענין זה.

העולה מכל דברי חכמים אלו, הם ועוד רבים שעסקו בענין השינה בראש השנה, שביארו את דברי הירושלמי באופנים שאינם קשורים במישרין לגזירת המזל, למרות שלשון הירושלמי מורה שהשינה מרדימה את מזל האדם.

והגאון רבי משה שפירא שליט"א הגדיר את כל הנושא במשפט אחד נוקב וממצה: "דבר אחד אסור לעשות בראש השנה. אסור לישון!!"...

תופס הקב"ה את שני צדדי הזכות!

"תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו" (תהילים פא, ד):

מפסוק זה למד רב נחמן בר יצחק בגמרא (ר"ה ח.), כי מה שאמרו במשנה שאחד בתשרי הוא "ראש השנה לשנים", הכוונה היא לדין, דהיינו: שביום זה דן הקב"ה את כל באי עולם.

וכך לימודו של רב נחמן בר יצחק: נאמר (דברים יא, יב): "תמיד עיני ה' אלוקיך בה (בארץ ישראל) מראשית השנה ועד אחרית שנה", ואנו דורשים כך: מראשית שנה נידון מה יהא בסופה - באחרית השנה. ורב נחמן בר יצחק ממשיך ודורש: מנין לנו ש"ראשית שנה" היא באחד בתשרי? שנאמר (תהילים פא, ד): "תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו" - איזהו חג שחודש מתכסה בו? הוי אומר: זה ראש השנה, ונאמר (שם): 'כי חק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב', דהיינו: שהקב"ה יושב ביום זה במשפט, הרי שראש השנה הוא יום הדין.

רש"י מפרש: "שהחודש מתכסה בו" היינו, שהירח מתכסה בראש השנה. ותמהו עליו התוספות (ביצה טז.): שהרי נאמר ש"החודש מתכסה" ולא ש"הירח מתכסה"? אולם הריטב"א הוכיח, שהלבנה נקראת חודש, כמו שאמרו (סנהדרין מא:) "מאימתי מברכין על החודש", והכוונה לברכת הלבנה.

ולמה משונה קביעות ראש השנה משאר ימים טובים, לענין כיסוי הלבנה? בפירוש "גאון יעקב" על "עין יעקב" (ששם מחברו לא נודע), כתב על כך דבר נפלא: מובא במדרש, שהשטן אומר להקב"ה: ישראל חטאו! אומר לו הקב"ה: הבא עדים! מביא חמה. אומר הקב"ה הבא עוד עד, שהרי "על פי שנים עדים יקום דבר". מבקש השטן להביא את הלבנה, אולם היא מתכסה, שנאמר (תהילים פה,ג): נשאת עוון עמך כסית כל חטאתם סלה".

ולכאורה הדבר תמוה: למה צורך בעדותם של שני המאורות, הלא אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעיד? זאת ועוד עלינו להקשות: מה בכך שהלבנה מכוסה, הלא רק מצידה התחתון היא מכוסה, שהרי החודש יכסה ארץ ואילו מלמעלה היא איננה מתכסה? ולבסוף: איזה קשר יש בין מה שהלבנה מתכסה לבין הפסוק שהובא בגמרא: "נשאת עוון עמך כסית כל חטאתם סלה"?

אלא - יש שני סוגי עוונות: יש מי שחוטא במסתרים ומסתיר את עוונותיו מבני אדם. חוטא שכזה, יש בו צד לזכות - שלא התחלל שם שמים על ידו, כמאמר חז"ל (מועד קטן יז.): "אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו - ילך למקום שאין מכירין אותו, וילבש שחורים ויתעטף שחורים, ויעשה מה שלבו חפץ, ואל יחלל שם שמים בפרהסיה", אולם יש בו גם צד חובה שאין במי שחוטא בפרהסיה - שעושה עין של מעלה כאילו אינה רואה, חלילה, ומורא בשר ודם גדול אצלו ממורא שמים, שהרי מטעם זה החמירה התורה בגנב יותר מבגזלן העושה בפרהסיה, בעוד הגנב עושה עין של מעלה

כאילו אינה רואה. הרי צד זכות וצד חובה. מאידך, החוטא בפרהסיה יש בו צד חובה, שחילל שם שמים, אך יש בו גם זכות - שלא החמיר בכבוד בשר ודם יותר מכבוד שמים.

מעתה, ביום האדיר ראש השנה, כאשר בא ה׳ לשפוט את הארץ, הלא חפץ חסד הוא ועל כן תופס הוא את צד הזכות בשני הצדדים, כלומר: לגבי עבירות שבצנעה תופס הוא את הזכות שאין כאן חילול השם, ואילו לגבי עבירות שבפרהסיה תופס הוא את הזכות שלא החמירו בכבוד בשר ודם יותר מכבוד שמים.

וכאשר השטן בא ומבקש לקטרג, מביא תחילה את החמה שתעיד על עבירות שבפרהסיה, לאור השמש, אולם הקב״ה דוחה אותו ואומר לו להביא עוד עדים, כלומר: מה שישראל עברו בפרהסיה אין זה חמוד כל כך, כי לא עשו עין של מעלה כאילו אינה רואה, ואז מביא השטן את הלבנה שתעיד שישראל עושים עוונות במחשך ובאישון לילה ובכך הם עושים עין של מעלה כאילו אינה רואה חלילה. אבל אז תופס הקב״ה את צד הזכות של העבירות שבצנעה: ״שהיא מתכסה״, כלומר: שמאחר והעבירות הללו נעשו בסוד, אין בהם חילול השם, ולכן אין עונשם חמור כל כך בעבירות אלו!

נמצא, למסקנה, שמתקיים בישראל הפסוק שהביאה הגמרא: ״נשאת עוון עמך כסית כל חטאתם סלה״ - הן אלו שבצנעה והן אלו שבפרהסיה!

(״גאון יעקב״ (על ׳עין יעקב׳) - ראש השנה ח. ובספר כמוצא שלל רב)

יראה אהבה ושמחה בחודש תשרי

/ הרב יעקב הלוי פילבר

בספר הכוזרי (מאמר ב, נ) מסביר ריה״ל: כי התורה לא העבידה אותנו בסיגופים ודיכוי כוחות הנפש, אדרבא התורה במצוותיה לימדה אותנו לתת לכל כוח מכוחות הנפש והגוף את החלק המגיע לו בצורה מאוזנת מבלי שנעדיף כוח אחד על פני האחרים. והדבר הזה מתממש ע״י התורה בשלושה יסודות שאותם מפרט ריה״ל שם וכך כתב: כי על פי תורתנו יש שלושה יסודות לעבודת ה׳: היראה, האהבה והשמחה, תתקרב אל הקב״ה בכל אחד מהם ואין התקרבותו של האדם בכניעתו בימי התענית יותר מאשר בשמחתו בשבתות ובימים הטובים כאשר שמחתו באה מתוך מחשבה וכוונה. והשמחה קשורה באהבה ועל כן תשמח בקיום המצוות מתוך אהבתך למצווה עליה, ותכיר בה מה מאוד הטיב לך בה. ומסיים שם הכוזרי: כי בשמחת המועדים תראה את עצמך כאילו באת לביתו של הקב״ה, ובסעודת החג כאילו אתה קרוא לשולחן המלך ונהנה ממנעמיו של הבורא. ואם שמחתך בחג הגיעה לכדי זמר וריקוד, אף היא עבודת ה׳ ועל ידם ידבק האדם בעניין האלוקי. השילוב הזה של יראה אהבה ושמחה באה ליצור איזון בהתנהלותו של האדם, כי העדפת מידה אחת על חשבון חבירתה פוגעת לא רק באישיותו של האדם אלא פוגעת גם במידה עצמה כאשר האדם משתמש בה בצורה בלעדית וקיצונית.

עם שלושת המידות הללו אנו נפגשים בחגי חודש תשרי, ראש השנה שהוא יום תרועה, שנאמר: ״אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו״, הוא יום הדין ויש בו ממידת היראה, יום הכיפורים שהוא יום מחילה וכפרה יש בו ממידת האהבה, וחג הסוכות שהוא ״זמן שמחתנו״ יש בו ממידת השמחה. וכפי הנראה כך צריך להיות הסדר, לעולם פותחים ביראה, כמו שאמרו אם אין יראה אין חכמה, לפי שהיראה יוצרת את המסגרת שבלעדיה אי אפשר לקיים את האהבה שהיא התוכן הפנימי של מסגרת היראה, על כן עם כל החשיבות של האהבה אי אפשר לה להתקיים ללא היראה כמו שכתב רש״י (ויקרא כו יב): על הפסוק ״והתהלכתי בתוככם״ - ״אטייל עמכם בגן עדן כאחד מכם, (אהבה), ולא תהיו מזדעזעים ממני. יכול לא תיראו ממני, תלמוד לומר והייתי לכם לאלוקים״. רק שילוב של האהבה עם היראה הוא המביא לשלמות. שהיא בשלמותה כשהיא באה עם השמחה. כמו שכתוב: ״תחת אשר לא עבדת את ה׳ אלקיך בשמחה וטוב לבב״.

ביום הכיפורים, שהיהודי פורש בו מכל הנאות העולם הזה, ומערב עד ערב הוא כולו מחובר בתפילה ותשובה אל בורא עולם, בהוויה הזו מגיע היהודי לפסגת האהבה, עד שבסוף יום הכיפורים בתפילת הנעילה, הוא מכריז עם כל הקהל שבע פעמים ״ה׳ הוא האלוקים!״, ובתום היום הוא שב במעבר חד מאיגרא רמא של ההתרוממות של יום הכיפורים אל המציאות התחתונה שלנו של ימי החול, מעבר חד שעלול לפגוע באדם, איך מונעים פגיעה זו? ועל כך כתב הראי״ה קוק (עולת ראיה ח״ב עמ׳ שסז): ״על ידי העלייה של יום הכיפורים מתרוקנים הרבה מהעולם הזה, וצריכים שמירה כשפוגשים בענייני העולם הזה מכל מכשול, ואותם הימים שבין יום הכיפורים לסוכות ניתנו לחינוך של חזרה לענייני העולם הזה בתיאור הגון בקדושה״ וכוונתו היא שהמעבר החד מהתרוממות של יום הכיפורים לחיי החול (הדומה למעבר מחדר מואר לחושך, או מחום לקור) עלול לשבש את מהלך חייו של האדם. וכדי למנוע מהאדם את המעבר החד הזה ניתנו לו ארבעת הימים שבין יום הכיפורים לסוכות, ימים בהם עסוק האדם מצד אחד בפעולות חומריות של מצווה, כמו בניית הסוכה, לקיחת ארבעת המינים, הכנת נויי סוכה וכדומה, ויחד עם זאת המעשים הארציים הללו הם מעשים של מצווה, והשילוב הזה של קדושת המצוות עם מלאכות של העולם המעשי, הם מחנכות את האדם להכשירו לנחיתה רכה ממרומי קדושת יום הכיפורים אל קרקע המציאות הארצית. ואז במעבר המבוקר הזה אין סתירה בין עולם החומר לעולם הרוח, בין הגוף לנשמה, ובאחדות של השניים נוצר הבסיס של השמחה, וכשהיא נובעת מתוך אהבת אמת, היא שמחה של מצווה.

שו"ת קיץ

הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שואלת אלה זבירין מחולון: זה כבר זמן רב שאני מתלבטת בשאלה האם מותר להתאפר בשבת ויום טוב, והסיבה להתלבטות היא שאני שומעת דעות שונות בין הפוסקים, יש אוסרים, יש מתירים, יש מחלקים בין סוגי האיפור השונים, ויש מחלקים בין אופני השימוש השונים.

הסיבה שאני פונה לרב דווקא עכשיו היא:

א: השנה ראש השנה יחול בימי חמישי ושישי באופן שיהיו שלושה ימים רצופים האסורים בעשיית מלאכה, ובעוד שבשבת רגילה אני איך שהוא מצליחה להסתדר על ידי כך שאני מתאפרת בערב שבת סמוך לשבת - בחג הקרב שהוא שלושה ימים רצופים הבעיה עולה במלוא עוזה ובפרט שבימי ראש השנה אני יוצאת לבית הכנסת פעמים מספר וברצוני להראות מטופחת כדרכי.

ב: לאחרונה התפרסמה בעיתונות המגזר מודעה פרסומית על ידי חברה המשווקת מוצרי איפור המותרים לשימוש בשבת קודש על ידי מספר רבנים המצוינים בגוף המודעה אך באותיות הקטנות כתוב כי השימוש במוצרי האיפור מותר '**לחלק** מהפוסקים' וכעת אני נבוכה האם אכן הדבר מותר? ומה זה שונה מהאיפור הרגיל?

אשמח להבין פעם אחת ולתמיד מי נגד מי ומדוע!

תשובה: השימוש באיפור בשבת יכול להיות כרוך בשלוש מלאכות האסורות בשבת והם: ממרח, ממחק, וצובע.

מוסכם על הכול שאי אפשר להשתמש בשבת במיני איפור שונים שהשימוש בהם כרוך במריחה כגון משחות או קרמים או שיש בחומר שמנונית וכדו' מאחר ויש בזה חשש של מלאכות מהתורה האסורות בשבת - ממרח וממחק.

הנידון הוא לגבי סוגי איפור שאין בהם את החששות הנ"ל כגון באבקת פודרה או כל מוצר אחר שהוא רק על בסיס אבקה ללא שום משחה וכדו' - האם גם איפור כזה אסור בשבת משום חשש של מלאכת 'צובע' שצובעת בכך את עור פניה.

רבים הם הפוסקים[א] הנוקטים שאכן יש בזה איסור צובע וראייתם מדברי השולחן ערוך בהלכות שבת[ב] שפסק 'אסור לאישה שתעביר בשבת סרק על פניה - משום צובע', ואף שאיסור תורה אין בזה כמבואר במשנה ברורה שם שאין צביעה מהתורה על עור האדם מכל מקום איסור דרבנן יש ויש[ג].

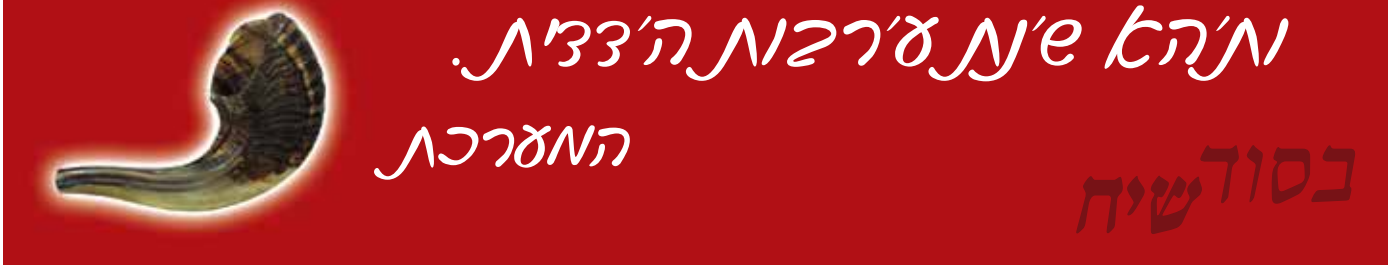
אולם מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל העלה בתשובה[ד] שכתב בנושא זה שתי סברות להתיר להשתמש באבקת פודרה בשבת: 1) האבקה אינה מתקיימת לאור זמן שלא כמו הסרק המוזכר בשולחן ערוך שהוא כן מתקיים. 2) שונה האבקה מהסרק בכך שהאבקה רק מונחת על עור הפנים ואינה דבוקה אליו ואין זה צביעה כלל שלא כמו הסרק שממש דבוק לעור הפנים (היתר זה כבר מוזכר בספר 'קצות השלחן'[ה] לגר"ח נאה[ו]).

אולם פוסקים רבים[ז] דחו היתרים אלו וטענו ביחס להיתר הראשון שגם סרק המוזכר בשולחן ערוך הוא אינו מתקיים וזו הסיבה שאין צביעה מהתורה בעור האדם משום שאינו מתקיים כמבואר ב'חיי אדם' ופוסקים נוספים, ובכל זאת פסק השולחן ערוך שדבר זה אסור ואם כן הוא הדין לאבקת פודרה, וביחס להיתר השני טענו שמכל מקום כיון שכך נוהגת האישה לצבוע את עור פניה הרי זה בכלל איסור צובע מדברי חכמים[ח].

ומעתה מובן במה נחלקו הפוסקים, ומדוע יש סוגי איפור האסורים לדעת כולם, ויש סוגי איפור שנחלקו לגבם הפוסקים (ויש מהם שהתירו רק באבקה יבשה ממש ובאופן ש'זורקת' את האיפור על הפנים ולא מדבקת ממש) ומכל מקום וודאי שאפשר להתאפר מערב שבת ויו"ט באיפור עמיד המחזיק מעמד לאורך זמן.

יהי רצון שבזכות שמירת שבת ויום טוב כהלכתם נזכה להיכתב ולהיחתם לאלתר לחיים טובים ולשלום בספרן של צדיקים גמורים! שנה טובה ומתוקה!

א - עיין לקמן הערה ז'.
ב - סימן ש"ג סעיף כ"ה.
ג - ועיין שם בכה"ל ד"ה 'משום צובע' שיש מהראשונים שפסקו שיש בזה איסור תורה.
ד - שו"ת יביע אומר חלק ו' או"ח סימן ל"ז.
ה - חלק ח' סימן קמ"ו.
ו - וע"ע שו"ת אגרות משה או"ח חלק ה' סימן כ"ז.
ז - אין צורך למנות את רשימת הפוסקים האוסרים מאחר שכך היא ההלכה הפשוטה והידועה והמתירים הם המחדשים וכך פסקו בשו"ת שבט הלוי חלק ו' סימן ל"ג (אך עיין שם לגבי 'סרק לבן') ובספר שש"כ פרק י"ד סעיף ס"ה (עי"ש בלשונו) וכן באורחות שבת חלק א' פרק ט"ו ועוד ועוד, ומה שהוכיח ביבי"א שם מכך שאישה מותרת לאכול תותים בשבת (עיין שעה"צ סימן ש"ג ס"ק ס"ה) אע"פ ששפתיה נצבעות יש ליישב שדרך אכילה שאני כמבואר בט"ז בסימן ש"מ ס"ק ב' (דלא כחזו"א או"ח סימן ס"א ס"ק א') ומה שהוכיח מדברי המג"א בסימן ש"מ שהכותב על הבשר חייב אע"פ שאינו מתקיים מחמת הזיעה והחמימות של העור וא"כ מ"ש מלאכת צובע אלא ע"כ שאין צביעה בעור האדם מן התורה אע"פ שהוא מתקיים - יש ליישב זאת עפ"י חילוקו של הקהילות יעקב לשבת סימן מ' בין מלאכת כותב למלאכת צובע ואכמ"ל.
ח - הגרש"ז אוירבעך זצ"ל מובאים דבריו בשש"כ פרק י"ד הערה קע"ג.

סיפורים לראש השנה

התעוררות בזמן התקיעות

ר' צבי הירש מייזלים אב"ד בעיר וייצן, הגיע לשיקגו לאחר מלחמת העולם השניה, והיה משמש כמרווה מים חיים להרבה אנשים, וחיזקם כספר מוסר חי, אחרי כל מה שעברו, לעבוד את ה' בשמחה!

וסיפר, שבמחנה אושוויץ עשה כל מה שהיה יכול, לעודד הנפשות השבורות שהיו שם. יום אחד, הרשעים הארורים עשו סלקציה, והעבירו למחנה נפרד את כל הנערים הצעירים שהיו שם. והיה מובן מאליו שמחנה זה עובר להשמדה. ודבר ידוע היה שאדם מבוגר כי ימצא במחנה הצעירים, אחת דתו למות. אבל השומרים שהיו שם, בעד שוחד היו מעלימים עין ונתנו לעבור.

והנה יום ראש השנה קרב ובא, הנערים התחננו שיבוא אליהם אדם מהמחנה השני כדי שיוכלו לשמוע קול שופר. ר' צבי בראותו את רצונם העז לקיים מצות התורה גם במצבים הקשים ביותר, לא יכול היה לעמוד מנגד. שיחד את השומרים, ובמסירות נפש עבר עם השופר של זקנו בעל ה"דברי חיים" מצאנז שהיה באמתחתו. כשהחל בתקיעות, עצר אותו אחד הנערים ואמר: נהוג לומר דברי התעוררות לפני התקיעות, תאמר לנו דברי חיזוק והתעוררות! אמר ר' צבי, המצב כעת הוא פיקוח נפש ממש, ואין אפשרות לומר בעת כזאת דברי דברי התעוררות. הנער לא עזבו, ואמר לו שיגיד לכל הפחות כמה דברים קצרים. ואז אמר להם ר' צבי: זכיתם למצוה עצומה מאין כמוה - למות על קידוש ה'! מצוה חשובה עד מאוד! בקשה אחת מבקש אני מכם בכל לשון של בקשה, אנא קיימו מצוה זו בשמחה "עבדו את ה' בשמחה בואו לפניו ברננה"..! ומיד תקע בשופר סידרה אחת של תקיעות לקיים מצות התורה, וברח במהרה למחנהו.

לאחר שבועיים, לקחו את כל הנערים שהיו במחנה לתאי הגזים. והנה ארעה תקלה בגנרטור של הגז. כל הנערים עומדים ומשתהים לרגע המוות. לפתע נזכר אחד הנערים בדבריו של ר' צבי שאמר להם לפני התקיעות - לקיים את המצוה בשמחה, ומיד החל לשיר ולרקוד, וכל הנערים קמו אחריו והצטרפו לרקוד איתו. הרשעים הארורים התמלאו ברוגז על מראה עיניהם, הולכים למות ורוקדים בשמחה?! מיד ציוה המפקד להוציא את כולם, ולחפש להם מיתה משונה ואכזרית אשר תפחיד את כולם, וכך שלח את כולם חזרה למחנה. הסוף היה, רבים מתוך המחנה הזה, הצליחו להימלט בכל מיני הערמות שונות, ועברו את המלחמה בשלום ונשארו בחיים. מה גרם לזה? "עבדו את ה' בשמחה"! ("ואני תפילה").

אם הרופא אינו נחפז לבוא...

מסופר על הרופא היהודי ד"ר אהרון גארדיה, מגדולי הרופאים באשכנז, בסוף המאה הי"ח, רופאו האישי של פרידריך הגדול, מלך פרוסיה. נודע בזמנו כבעל תשובה מובהק וכחסיד מופלג של המגיד הגדול , רבי דוב בער ממז'ריץ זצ"ל.

פעם נכנסה לביתו נערה יהודיה וקראה בקול נפחד, שימהר לבוא אצל אביה, שהוא חולה אנוש, החל ד"ר גארדיה בהכנות ארוכות לקראת היציאה לדרך, הוציא מן הארון חליפה מיוחדת וניקה אותה במברשת, אחר כך הבריש במתינות את כובעו וצחצח את נעליו. כאשר ראתה הנערה, שהרופא משתהה לצאת לדרך, פרכה ידיה מרוב צער וייאוש וקראה בקול בוכים: "רבש"ע אם הרופא אינו נחפז לבוא, הושיעה אתה לבדך לאבי". הרכין עצמו ד"ר גארדיה לעבר הנערה הבוכיה ואמר: לכי לביתך, שכבר הוטב בעזרת ה' לאביך. הנערה מיהרה לבית אביה ומצאה, שאמנם חל הטבה במצבו, ולאחר זמן מה הבריא אביה כליל ממחלתו הקשה.

לימים נשאל ד"ר גארדיה, מדוע השתהה לבוא עם הנערה באותו בוקר, והלה השיב כדברים הבאים: כשבאה אלי הנערה בקול בכי, הבנתי מיד שמצב אביה הוא מדרך הטבע לאחר ייאוש, ורק בכוחו של בורא נפשות להחיש לו ישועה ומרפא, עשיתי אפוא מעשה כדי לשבור עוד יותר את לב הנערה, עד שתצעק ממעמקי הלב והנפש אל ה', ובכך תזכה להביא לאביה ישועה ממרום.

כוחו של ניגון התהילים

הרה"ק בעל "מנחת אלעזר" ממונקאטש זצוק"ל, מביא מעשה נפלא, אשר אביו הרה"ק רבי צבי הירש ממונקאטש זצוק"ל שמע ממרן ה"דברי חיים" זי"ע.

גזירה נוראה נגזרה על ידי הצאר במדינת רוסיה, לקחת נערים קטנים מבני ישראל, על מנת לגדלם לבעלי מלחמה, ונקראו בשם "קנטוניסטים". הגויים הרשעים היו חוטפים את הנערים היהודים בעל כרחם ונגד רצונם ורצון הוריהם מכל עיר ועיר, כשאבותיהם ואמותיהם הולכים אחריהם וממררים בבכי תמרורים, עד שגרשום השוטרים. כך הוליכו את הנערים עד למרחק רב, למחנה מסוים, ושם אימנו אותם למלחמה.

פעם, לקחו קבוצת ילדים כבני שש־שבע, שלמדו כולם יחד במקום

המשך בעמוד הבא...

אחד בעירם. ילדים אלה היו בעלי שכל, ובהגיעם למחנה התחילו להשיח צערם זה לזה כי גדלה צרתם, ביודעם שבבוא הזמן ימירו הרשעים את דתם בעל כרחם, ואם ישתמטו מלעבור הרי תיכף יהרגו אותם. אמרו זה לזה: הנה אם בבתינו היה לנו איזה צרה, היינו אומרים תהילים ברבים כדי להינצל, ואין לך צרה גדולה ומרה מזו, ועל כן נאמר גם אנחנו כעת תהילים, אבל מה נעשה שאין לנו תהילים ואין אתנו יודע תהילים בעל פה כלל?, ומיד נמנו וגמרו לומר לפחות את הניגון של התהילים אשר זאת זכרו, ואכן התחילו כולם לומר את הניגון של התהילים בקול רעש גדול, ולפתע בדרך נס, באה להם הישועה ושלחו את כל הילדים לבתיהם!

(מתוך אוצרות התורה)

שביבים / שאול שיף

הרב שלמה אישון שליט"א / רב מזרח רעננה / רב קהילת עדת בני ישראל המאוחדת / ראש מכון כתר

משיב לשאלות שעלו בבית המדרש:

האם ניתן לברך ברכת שהחיינו על אכילת רימון לאחר ששתיתי כבר מיץ רימונים מרימונים שגדלו בעונה זה?

תשובה: על פי ההלכה מי שאכל פרי חדש וששכח לברך עליו ברכת שהחיינו, הרי שלאחר ששיים את האכילה לא יוכל שוב לברך ברכת שהחיינו על הפרי שאכל או על פרי אחר מאותו סוג שיאכל לאחר מכן. (משנה ברורה סימן רכה ס"ק יג). רק אם לא סיים עדיין את אכילת הפרי יוכל לברך ברכת שהחיינו על אותו פרי - אף שכבר טעם ממנו לפני שבירך. (פסקי תשובות שם אות יג). שונה הדבר כאשר שתה מיץ ולאחר מכן אוכל את הפרי עצמו.

ביחס לשתיית יין פסק השולחן ערוך (או"ח רכב ה): "אם בירך שהחיינו על ענבים, כשישתה יין חדש אינו חוזר ומברך," ומשמע שאם לא אכל עדיין ענבים - מברך שהחיינו על שתיית היין החדש, אך כתב על כך המשנה ברורה (שם ס"ק טו): "וכל זה דוקא כששותה את היין כשהוא תירוש שהוא ניכר שהוא יין חדש אבל אם אינו שותהו עד שהוא יין אפילו לא בירך שהחיינו על הענבים אינו מברך עליו שהחיינו אף שהוא יודע שהוא יין חדש משום דאינו ניכר בין חדש לישן". ומכאן שבימינו שרגילים לשמר מיצי פירות באופן שיראו כחדשים אין לברך שהחיינו על מיצי פירות משום שלא ניכר בהם בין חדש לישן, (שערי ברכה פרק כ סעיף ט ובהערה כח, פסקי תשובות שם), ועוד שעל ידי שנעשה מיץ ירד הפרי בחשיבותו ועל כן אין לברך עליו שהחיינו. (שערי ברכה שם).

היות, שכאמור, שעל שתיית המיץ אין לברך שהחיינו, ניתן יהיה לברך שהחיינו על אכילת הפרי עצמו - אף שכבר שתה קודם לכן מהמיץ. (שערי ברכה שם. ועי"ש שמביא מספר ברכת השיר והשבח שלכתחילה נכון שלא לשתות מהמיץ לפני שאכל מהפרי כדי שלא להכנס לספק לגבי ברכת שהחיינו על הפרי, אך נשאר בצריך עיון גדול על דעה זו). לסיכום: מותר לברך ברכת שהחיינו על אכילת רימון אף לאחר ששתה מיץ רימונים שגדלו באותה עונה. ויש הנזהרים לכתחילה שלא לשתות מהמיץ לפני אכילת הפרי כדי שלא להיכנס לספק.

אלו הכנות מותר לעשות בהסתמך על עירוב התבשילין שמניחים השנה בערב ראש השנה?

תשובה: אסור לאפות או לבשל מיום טוב לחול, וכן מיום טוב לחבירו וכן מיום טוב לשבת. לא רק אפיה ובישול אסורים אלא גם הכנות אחרות וכפי שכותב המשנה ברורה (תרסז ס"ק ה): "ואסור להביא יין מיו"ט לחבירו, ובשעת הדחק שלא ימצא בלילה בקל מותר להביא יין וכן מים מיו"ט לחבירו רק שצריך להביאו בעוד יום גדול (דלא מוכח מילתא דאפשר דצריך עדיין לצורך היום) וגם לא יביא כדרך שנושא בחול רק ישנה, ומ"מ לצורך חול אין לנו ראיה להתיר די"ל דוקא לצורך מצוה מותר. ולכן אין מציעין המטות משבת לחול [ח"א] ולכן אסור לחפש הס"ת משבת ליו"ט (דהיינו להעמיד הס"ת בפרשה שיקראו בה ביום טוב אסור בשבת עיו"ט) וכן מיו"ט לחבירו".

עפי"ז אסור גם להוציא חלה מהמקפיא ביום טוב ראשון לצורך אכילתה ביום טוב שני. (שש"כ מהדורה חדשה פרק י סעיף י). ויש המתירים זאת בהסתמך על מה שהתיר המשנה ברורה בשעת הדחק, ובמיוחד בשני ימים טובים של ר"ה שי"א שנחשבים קדושה אחת גם לקולא. (ע' באור הלכה סימן תקג ד"ה ביום טוב לצורך מחר. פסקי תשובות שם אות א). עירוב התבשילין מתיר את ההכנות מיום טוב שני לשבת, אך לא מיום טוב ראשון לשבת ולא מיום טוב ראשון ליום טוב שני. גם כאשר מדובר בהכנות מיום טוב שני לשבת יש אומרים שאין העירוב מתיר אלא צרכי סעודה בלבד, וזאת על פי מה שפסק השולחן ערוך (אורח חיים סימן תקכח סעיף ב): "יום טוב שחל להיות בע"ש, אין מערבין לא עירובי חצרות ולא עירובי תחומין (אפילו אם הניח ערוב תבשילין)", ובאר המשנה ברורה שם: " דעירובי תבשילין אינו מתיר אלא לתקן צרכי סעודה לצורך מחר". אכן, למעשה המנהג להסתמך על עירוב תבשילין גם לגבי הכנות אחרות מיום טוב לשבת, כמו סידור הבית, הבאת סידורים לבית הכנסת וכדו' בהסתמך על הפוסקים הסוברים שלדברים שאיסורם אינו משום מלאכה אלא משום טרחה והכנה אין צורך כלל בעירוב תבשילין, וא"כ כל שכן שמותרים כאשר הניח עירוב תבשילין. (פסקי תשובות)

לסיכום: אין להכין מיו"ט ראשון של ר"ה ליו"ט שני עד לצאת הכוכבים במוצאי היום הראשון. (ברה"ה תשע"ה בשעה 18:50). כמו כן אין להכין מיו"ט ראשון של ר"ה לשבת. יש המתירים להוציא מאכל מהמקפיא ביו"ט הראשון של ר"ה - לצורך סעודת ליל יו"ט שני. מותר להכין מיו"ט שני של ר"ה לשבת בין צרכי סעודה כגון בישול, ובין הכנות אחרות שאינן נוגעות לסעודה אם אין בהן משום מלאכה ממש כגון סידור הבית.

שנהיה מלאים מצוות כרימון

ה"פרי חדש" (סי' תקפ"ג) תמה, מהי הבקשה שאנו מבקשים- "שנהיה מלאים מצוות כרימון". הלא אמרו חז"ל (עירובין יט.) על הפסוק (שה"ש ו) "כפלח הרימון רקתך" אפילו ריקנים שבישראל מלאים מצוות כרימון. א"כ, אפילו פשוטי העם מלאים מצוות כרימון, ומה מקום לבקשה זו, ולעשות על זה סימן?

מסביר האלשיך הקדוש: הרימון, אף אם ימאס ויתלכלך בחוץ בכל מיני מיאוס, מ"מ אם נפלח אותו לשתים, הגרעינים הפנימיים יהיו נקיים וזכים. ועוד, אף כי נחתוך את הרימון, הגרעינים שבו כ"כ מדובקים חזק ולא יפלו מהפרי.

וכן עם ישראל, אף הריקנים שבהם המלוכלכים במידות רעות, מיאוסם הוא רק כלפי חוץ, אך פנימיות ליבם מלאים הם במצוות ובאהבה להשי"ת. שכן, כאשר נבקעים ונפלחים גופותיהם ומוכים הם בגזירות השמד, יקדשו שם שמים במורא ובקדושה, ואז מתגלה יראתם הפנימית, וזה שאמר "כפלח הרימון רקתך מבעד לצמתך" - כי פנימיות לבם קשורה ודבוקה להשי"ת ונראית "מבעד לצמתך".

לפי דבריו ניתן ליישב באופן נוסף, הריקנים מלאים מצוות בפנימיות לבם "מבעד לצמתך", ואין ניכר זה לעין רק כאשר נמצאים בגזירות שמד, שאז מקדשים שם שמים בפרהסיא. ואנו תפילה שנהיה מלאים מצוות כרימון, ונעשה רצון ה' בכל יום ויום, במשך כל ימות השנה.

***

ה"בן איש חי" (פרשת נצבים) כתב הטעם שלוקחים דווקא תפוח, כי בתפוח יש שלוש הנאות: טעם - שמתוק הוא. מראה - שחזותו נאה. וריח - שמריח הוא בריח טוב. על כן לוקחים תפוח, לסימן טוב, שנזכה לג' דברים - בנים, חיים ומזונות.

למהר תקיעת השופר

דברים נוראים כתב בספר "יערות דבש" (דרוש יד), וז"ל: מה נורא יום ה' אשר תלהט אש סביב, אלפי אלפים פרסאות גחלי אש בוערות, ואפילו מלאכי השרת יאחזון רעדה לבל יוקדו בגחלי ה', כי באש ה' נשפט. ואי אפשר לשער גודל האש, עד שעת תקיעת שופר, שאז בתקיעה שורה רוח של חסד בעולם. ולכן מלאכי השרת מצפים לתקיעת שופר. וסיים: לכן אין להאריך בשחרית של ראש השנה, בשום דבר עד השופר, כי איך יתכן לעשות כן, בעוד למעלה האש בוערת ואנו נעמוד למטה ונבלה הזמן בשירות ומנגינות וכו', וכל רגע יש היזק שאינם ממהרים בשופר וכו'.

ע"ש

האזינו: מחצתי ואני ארפא

ב"ספר הנמצא" (ספר רפואה) להרמב"ם, מובא בהקדמה שם תרופה מעניינת למחלת הנפש והרוח בזו הלשון:

"משקה התועלת והבטחון" - "קח שרשי השבח וההודאה ועיקרי השמחה והבטחון. הסר מהם גרעיני היגון והדאגה, וקח פרח רמוני הדעת והתבונה ושורשי ההמתנה וההסתפקות, ותכתוש הכל במכתשת השפלות, ובשל הכל בכלי הענוה, ותלוש (מתחרז עם נחוש) אותם במתק שפתיים, ותמסוך הכל במימי החן והחסד, ותשקה לחולה במחלת היאוש שני יעים בכל בוקר ובכל ערב, עם שלושה יעים ממיני הסברה והאמצעיות, ותנקה הכל מפסולת הכעס והקפדנות, ותערב הכל בתמצית הסבלנות לרצון יתברך, אדון השבח וההודאה, והשקהו בכלי שבחו של מקום יתברך על כל - וינוח החולה וישקוט." והרמב"ם מסיים: "והמתנהג באלו המידות יתקן עצמו וירפא נפשו ויצליח בכל דרכיו ובכל מעשיו".

(קראתי ב-"עיטורי תורה")

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות
והערות מהקוראים
בדואייל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il